

PLESZEWSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
MUZEUM REGIONALNE W PLESZEWIE

ANDRZEJ SZYMAŃSKI
ABSOLWENCI GIMNAZJUM I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO
IM. S. STASZICA W PLESZEWIE - NAUCE I SZTUCE POLSKIEJ

PLESZEW 1988

PLESZEWSKIE TOWARZYSTWO KULTURALNE
MUZEUM REGIONALNE W PLESZEWIE

ANDRZEJ SZYMAŃSKI

**ABSOLWENCI GIMNAZJUM
I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO
IM. S. STASZICA W PLESZEWIE
- NAUCE I SZTUCE POLSKIEJ**

PLESZEW 1988

Publikacja ta jest rezultatem prac przygotowawczych do wystawy „ABSOLWENCI SZKOŁY — NAUCE I SZTUCE POLSKIEJ”, zorganizowanej w kwietniu 1987 roku w auli liceum pleszewskiego.

Z tej okazji odbyło się spotkanie młodzieży pleszewskiej z rodzinami wybitnych Pleszewian, których sylwetki prezentujemy.

Są to osoby, które urodziły się w Pleszewie, żyły tu lub były z tym miastem związane, a co najważniejsze zasłużyły się dla Polski i świata, co w odczuciu ogółu zyskało niekwestionowaną społeczną aprobatę.

Przyjęliśmy zasadę przybliżenia czytelnikowi takich osób, których już wśród żywych nie ma, by pamięć o nich nie zaginęła.

Zespół redakcyjny:

EWA SZPUNT, ANDRZEJ SZYMAŃSKI,
BONIFACY WRÓBLEWSKI.

Okladka, opracowanie graficzne:

JERZY SZPUNT

Prot. dr hab. JÓZEF GÓRSKI¹
(1904-1984)

Józef Górski urodził się 16 lutego 1904 roku we wsi Śnietnia, gmina Szymanowice. Początkowo nauki pobierał w Gimnazjum w Liskowie, ale po osiedleniu się rodziców we wsi Dobra Nadzieja, kontynuował naukę i zdał w 1923 r. egzamin dojrzałości w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica w Pleszewie. Była to pierwsza matura w pleszewskim gimnazjum. Wraz z nim zdali ten egzamin wówczas Bolesław Celiński, Rajmund Ertel, Helena Makowska, Józef Suchocki, Władysław Szulczyński i Edmund Tomaszewski. Prof. dr Józef Górski po latach w swoich wspomnieniach pisał „jestem dumny z tego, że byłem jednym z wychowanków pleszewskiego gimnazjum” (podkr. A.S.).

W latach 1923-1927 studiował na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego finalizując swą naukę dyplomem magistra praw. Już na trzecim roku studiów powołany został na stanowisko młodszego asystenta przy zespole katedr cywilistycznych. Po ukończeniu studiów, będąc nadal asystentem do końca 1928 r. etatowym, a następnie wolontariuszem, podjął w lipcu 1927 r. pracę w Prokuraturii Generalnej RP Oddział

w Poznaniu. Tam w charakterze aspiranta, referendarza i radcy pracował do 30 września 1938 r. W tym czasie wyjechał na dłuższy pobyt naukowy do Francji 1928/29 i do Niemiec (1932). W roku 1930 uzyskał stopień naukowy doktora praw na podstawie pracy „Umowa wydawnicza” wydanej przez PTPN w roku 1932. W 1938 r. przeprowadził habilitację w zakresie prawa cywilnego na podstawie pracy „Przygotowanie umowy w świetle kodeksu zobowiązań” (1938).

W latach 1931-1939 prowadził wykłady z prawa cywilnego na Wydziale Rolno-Leśnym UP. W 1934 roku został zaangażowany jako zastępca profesora prawa cywilnego i handlowego przez Wyższą Szkołę Handlową. Po przeprowadzeniu habilitacji i powołaniu z dniem 1 września 1938 r. na stanowisko profesora nadzwyczajnego i kierownika katedry w Akademii Handlowej, zrezygnował z pracy w Prokuraturii Generalnej. W czasie okupacji hitlerowskiej został wywieziony do Generalnej Guberni, gdzie pracował w przedsiębiorstwach handlowych. Był dwukrotnie aresztowany i osadzony na Pawiaku w Warszawie i w obozie koncentracyjnym.

Do Poznania wrócił w pierwszych dniach marca 1945 r. Został powołany wówczas na stanowisko rektora Akademii Handlowej. Bezwzględnie przystąpił do odbudowy i uruchomienia tej uczelni. Równocześnie objął kierownictwo katedry Prawa Handlowego i Wekslowego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym UP. Katedrą tą, przekształconą z biegiem lat na Katedrę Prawa Gospodarczego, a później na Zakład Prawa Gospodarczego kierował aż do przejścia na emeryturę z dniem 1 października 1974 r. W latach 1956-1959 ponownie pełnił funkcję rektora, a w latach 1959-1962 prorektora Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu. Od r. 1962 był pracownikiem UAM. W latach 1956-1962 był członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. W październiku 1945 r. uzyskał tytuł profesora zwyczajnego AH w Poznaniu, a w 1962 profesora zwyczajnego UAM.

Był autorem i współautorem podręczników oraz 440 pozycji opublikowanych drukiem w kraju i za granicą. Był opiekunem studentów, z jego seminarium wyszło 1200 magistrów, 20 zdobyło doktoraty, a 10 spośród nich przeprowadziło habilitację.

W 1976 r. otrzymał tytuł doktora honoris causa AE w Poznaniu.

Odnaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Oficerskim, Krzyżem Komandorskim Polonia Restituta oraz odznaczeniami za zasługi dla miasta Poznania, województwa poznańskiego i szczecińskiego.

Brał czynny udział w konferencjach naukowych w Rijece w 1959 r., w Pradze w 1966 r., w Lipsku w 1967 r., w Smolenicach w 1969 r. Odwiedzał zagraniczne ośrodki prawnicze w Belgradzie, Rostocku. Halle, Saale i Liege.

W latach 1945-1948 opracował projekt kodeksu morskiego. W latach 1950-1954 pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Prawa Morskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. med., mgr filoz.

ALEKSANDER ZAKRZEWSKI
(1909-1985)

Aleksander Zakrzewski urodził się dnia 14 kwietnia 1909 r. w Oleksińcu Podleśnym na Ukrainie, w rodzinie szlacheckiej.² W 1920 roku rodzice jego przenieśli się do Wielkopolski i odtąd uczęszczał do Gimnazjum w Pleszewie, gdzie zdał egzamin dojrzałości. W tym samym

W latach 1945-1913 był przewodniczącym Zarządu Wojewódzkiego TPPR, w latach 1956-1960 przewodniczył Zarządowi Wojewódzkiemu Zrzeszenia Prawników Polskich i był członkiem Zarządu Głównego tego Zrzeszenia.

W latach 1956-1957 pełnił funkcję przewodniczącego Frontu Jedności Narodu na miasto Poznań, był też przewodniczącym Komisji Nauk Społecznych w Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk.

Pod koniec swego życia utrzymywał ścisły kontakt ze swoją macierzystą szkołą — Liceum Ogólnokształcącym im. St. Staszica w Pleszewie. Zmarł w 1981 roku.

roku rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego uzyskując we wrześniu 1932 r. dyplom lekarza medycyny, a już w grudniu tego samego, roku stopień naukowy doktora wszechnauk lekarskich. W latach 1932-1936 studiował również filozofię na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując dyplom magistra filozofii.

Od trzeciego roku studiów pracował w Zakładzie Anatomii Prawidłowej w Zakładzie Radiologii, w Zakładzie Fizyki a następnie w Klinice Laryngologicznej, gdzie kolejno był młodszym a. następnie starszym asystentem. W latach 1939-1944 pracował w Klinice Laryngologicznej, a od 1942 w Klinice Pediatricznej w Warszawie. Przez cały okres okupacji brał czynny udział w tajnym nauczaniu na Uniwersytecie Ziem Zachodnich. W czasie Powstania Warszawskiego był chirurgiem oddziałów powstańczych AK działających w rejonie Puszczy Kampinoskiej. Ranny, dostał się do niewoli niemieckiej, skąd udało mu się zbiec do Skierniewic, gdzie pozostał do 1945 r. W lutym 1945 roku wrócił do Poznania i przystąpił do organizowania Kliniki Otolaryngologicznej. Uruchomił zdewastowany w czasie wojny szpital przy ul. Przybyszewskiego i tam przeniósł w 1948 Klinikę Otolaryngologiczną.

W 1945 r. habilitował się na Wydziale Lekarskim uzyskując stopień docenta, a w maju 1948 roku został

profesorem nadzwyczajnym, w listopadzie 1977 roku profesorem zwyczajnym.

Wielokrotnie przebywał za granicą na szkoleniu z dziedziny laryngologii (Czechosłowacja, ZSRR, NRD, Węgry, Rumunia, Francja, Włochy, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone i Japonia). Od 1955-1962 r. pełnił funkcję prorektora AM w Poznaniu, a od października 1961 do października 1962 roku sprawował obowiązki rektora tej uczelni.

Był specjalistą wojewódzkim na województwo poznańskie, zielonogórskie i koszalińskie. Uruchomił i pomógł zorganizować kilkanaście Oddziałów Laryngologicznych w woj. poznańskim i zielonogórskim. Opublikował przeszło 200 prac naukowych, drukowanych w czasopiśmie polskich, czeskich, francuskich, angielskich, włoskich, szwedzkich, i szwajcarskich. Przeprowadził tysiące udanych zabiegów i operacji. Był redaktorem najnowocześniejszego polskiego podręcznika Otolaryngologii Klinicznej wydanej w 1981 r. Opracował szereg nowych metod badawczych, leczniczych, a nawet konstrukcji narzędzi laryngologicznych. Profesor Aleksander Zakrzewski jako pierwszy w Polsce prowadził masowe badania, umożliwiające wykrywanie stanów przedrakowych krtani.

Zajmował się czynnie dydaktyką Od 1929 do 1979 roku, czyli do przejścia na emeryturę. Wyszkolił około 150 lekarzy laryngologów, był promotorem 30 prac doktorskich i patronem 8 przewodów habilitacyjnych. Wielokrotnie reprezentował naukę polską za granicą i brał czynny udział we wszystkich krajowych Zjazdach Towarzystwa Otolaryngologicznego. Był członkiem Francuskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego, Royal Society of Medicine, Collegium Otorhino-laryngologicum, Amicitiae Sacrum w Amsterdamie, redakcji Excerpta Medica, Międzynarodowego Towarzystwa Audiologicznego, Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Towarzystwa Lekarskiego w Kaliszu, Towarzystwa Lekarskiego im. J. E. Purkne (Czechosłowacja); Był wieloletnim, redaktorem „Otolaryngologii Polskiej” i członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego. Za swoją działalność naukową, dydaktyczną, wychowawczą i organizacyjną był odznaczony: Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta, Krzyżem Komandorskim Orderu

Odrodzenia Polski, „Odznaką za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, „Odznaką Honorową za Zasługi w Rozwoju Województwa Zielonogórskiego”, oraz szeregiem innych odznaczeń.

Profesor Aleksander Zakrzewski był, tak jak zresztą i jego rówieśnicy bardzo emocjonalnie związany z gimnazjum pleszewskim i z kolegami. Często też urządzał i finansował prywatne zjazdy koleżeńskie w swojej wypoczynkowej rezydencji w Grzebieńsku.

W 50-lecie swojej matury, właśnie z inspiracji prof. dr hab. Aleksandra Zakrzewskiego absolwenci z roku 1926 postanowili uczcić profesorów pleszewskiego gimnazjum poległych podczas II wojny światowej i w ten sposób oddać należny im hołd. Dlatego ufundowali stypendium przeznaczone dla najlepszego absolwenta humanisty, które w myśl intencji inicjatora nazwano imieniem prof. Karola Masłowskiego polonisty pleszewskiego gimnazjum, zamordowanego przez hitlerowców. Dla najlepszego absolwenta z przedmiotów przyrodniczo-matematycznych ufundowano stypendium im. prof. Janiny Klatt, która uczyła w tutejszym gimnazjum chemii i zamordowana została w Oświęcimiu.

Te pierwsze stypendia, które fundował sam prof. Aleksander Zakrzewski, wręczone zostały na zakończenie roku szkolnego 1976/1977. W latach następnych jako fundatorzy zgłosili się i inni absolwenci, z innych roczników. Stypendia za rok szkolny 1977/1978 fundował prof. dr W. Tomaszewski, założyciel Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu.³

Profesor Aleksander Zakrzewski niemal co roku na zakończenie nauki w liceum pleszewskim zjawiał się w jego murach po to, by wręczenie owego stypendium stało się tradycją, aby corocznie przypominało ofiarę, jaką w okresie II wojny światowej złożyli swym życiem profesorowie pleszewskiego gimnazjum.

Sam odznaczony po latach krzyżem Powstańców Warszawskich, umiał dostrzec ich zasługi, wiedział, że pamięć o nich nigdy nie powinna zagaść.

Jakim był czułym ojcem niech świadczą słowa dedykacji napisanej w podarowanym swej córce autorskim egzemplarzu „Otolaryngologii klinicznej” — „Doktorowi medycyny Anuli Wąsiewiczowej, którą kocham tak, że więcej nie można — ojciec.⁴” Jego syn Jerzy również poszedł w ślady ojca i kontynuuje medyczne tradycje rodzinne.

Profesor Aleksander Zakrzewski był wielki swoim dorobkiem, był wielki swoją skromnością. Wręcz zaświadczał swoją osobowością, że ludzie naprawdę sławni są skromni. Kiedy w parę dni po II pielgrzymce Papieża Polaka Jana Pawła II do Polski w czerwcu 1983 r. zabrał głos w auli pleszewskiego gimnazjum, zwrócił się do młodzieży pleszewskiej tymi słowami „Nie mam nic do powiedzenia wobec tych słów, które nie tak dawno

Prof. dr hab.

ZOFIA KARCZEWSKA-MARKIEWICZ⁵
(1911-1975)

Zofia Karczevska urodziła się 14 maja 1911 r. w Pleszewie. Tutaj też w 1828 r. w Państwowym Gimnazjum im. St. Staszica zdała egzamin dojrzałości. Rozpoczęła wówczas studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego (filologia romańska). Była pól sierotą, a matka nauczycielką muzyki, dlatego ze względu na trudne warunki materialne musiała przerwać studia celem zarobienia pieniędzy na ich kontynuowanie. Dyplom magistra filozofii w zakresie filologii francuskiej otrzymała w roku 1933. Mimo, że miała ochotę, na pracę naukową, to jednak nie mogła otrzymać wówczas etatu asystenckiego. Zainteresowania dramatem spowodowały,

skierował do Was jeden z największych Polaków — Papież Jan Paweł II. Dziękuję.”

Dowiedziawszy się, że żona jest chora na raka dostał zawału serca i zmarł 2 kwietnia 1985 roku w Poznaniu. W czerwcu tego roku nie było dane młodzieży pleszewskiej oglądać i słuchać Profesora. Fundację zainicjowanego przez niego stypendium przejął Komitet Rodzicielski.

że podjęła pracę w „Kurierze Warszawskim”. W 1937 r. rozpoczęła wstępne prace do rozprawy doktorskiej, a w 1938 r. dzięki stypendium rządu francuskiego wyjechała do Paryża. Materiały tam zebrane do dysertacji doktorskiej zaczęła redagować po powrocie do kraju. Po wybuchu wojny w roku 1939 została wraz z całą rodziną wysiedlona przez Niemców i straciła wówczas wszystkie notatki do pracy doktorskiej.

W pierwszych dniach wojny zginął również jej opiekun naukowy — prof. Morawski. Po wysiedleniu i przejściu obozu hitlerowskiego w grudniu 1939 r. wróciła do Warszawy. Utrzymywała się z różnych zajęć, głównie z lekcji j. francuskiego.

W lutym 1945 r. rozpoczęła pracę w „Gazecie Lubelskiej”, a od września 1945 r. w „Rzeczypospolitej” jako krytyk teatralny. W 1948 r. przystąpiła na nowo do gromadzenia materiałów do pracy historyczno-literackiej na temat twórczości Romain Rollanda. Jesienią 1948 roku wyjechała do Francji, gdzie dzięki stypendium rządu francuskiego spędziła cały rok. Słuchała wykładów i uczestniczyła w seminarium z zakresu współczesnej literatury francuskiej w Sorbonie oraz w kursach, jednym w Institut de Phonetique prowadzonym przez prof. Foucha oraz w kursach języka hiszpańskiego i literatury hiszpańskiej w Institut d'Etudes Hispaniques (Sorbona). Wróciła do kraju w 1953 r., a w 1956 roku odbyła się obrona jej pracy doktorskiej. Uzyskała wówczas stopień kandydata nauk filologicznych. Nadal kontynuuje krytykę teatralną i inne prace wydawnicze. Dzięki stypendium jakie otrzymała z Ministerstwa Kultury i Sztuki w lutym 1957 roku wyjechała na trzy miesiące do Paryża. Tam zaczęła zbierać materiały do planowanej habilitacji.

W latach 1958-1961 pełniła funkcję krytyka teatralnego w „Życiu Warszawy”. W międzyczasie otrzymała propozycję pracy w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Rozpoczęła tam pracę na etacie adiunkta, dojeżdżając z Warszawy do Lublina i pełniąc w praktyce obowiązki samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego. Równocześnie pracowała nad rozprawą habilitacyjną. W listopadzie 1961 r. Zofia Karczewska-Markiewicz wyjechała do Wietnamu, do męża delegowanego tam przez CEKOP. Po powrocie 19 lutego 1963 r. odbyło się jej kolokwium habilitacyjne, a w maju 1964 r. Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego zatwierdziło uchwałę Rady Wydziału o nadaniu jej habilitacji. W październiku 1965 r. otrzymała nominację na stanowisko docenta etatowego w Wyższym Studium Języków Obcych w Uniwersytecie Warszawskim. Niedługo potem powierzono jej organizowanie zespołu języka hiszpańskiego oraz opiekę nad zespołem języka łacińskiego. W dniu 1 września 1969 r. otrzymała nominację na stanowisko prodziekana Wydziału Filologii Obcych Uniwersytetu Warszawskiego, kierownika Wyższego Studium Języków Obcych i kierownika Zakładu Języka Hiszpańskiego.

Ks. prof. dr hab. JÓZEF RYBCZYK⁶
(1912-1983)

W ten sposób stała się twórcą iberystyki w Uniwersytecie Warszawskim. Od roku 1967 bowiem prowadziła w WSJO seminaria dyplomowe a później i magisterskie.

W dniu 1 października 1969 r. została jej przyznana nagroda Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego „za szczególne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyczno-wychowawczej oraz organizacji procesu dydaktycznego”. W lutym 1970 r. powołana została przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego na członka Zespołu Rzeczników Filologii Obcych.

W roku 1972 doczekała się nominacji na profesora nadzwyczajnego. Od roku 1972 aż do śmierci pełniła funkcję kierownika stworzonej przez siebie Katedry Iberystyki — UW.

Lista publikacji i tłumaczeń zebranych przez S. Pieczarę zawiera 375 pozycji.

Zmarła 11 lipca 1975 r. w Warszawie i tam też na Powązkach została pochowana. Tablica upamiętniająca jej odejście, znajduje się również na cmentarzu w Pleszewie przy ul. Kaliskiej.

Józef Rybczyk urodził się 10 października 1912 r. w Holyke Mass., w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, w licznej rodzinie polskich emigrantów Michała i Eleonory z Dudków. Niedługo po I wojnie światowej wraz z rodzicami przybył do Polski. Po ukończeniu nauki w szkole powszechnej, w latach 1923-1931 był uczniem Gimnazjum im. St. Staszica w Pleszewie. Po uzyskaniu tam świadectwa dojrzałości w 1931 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Po upływie roku zmienił swoją decyzję i rozpoczął edukację w Seminarium Duchownym w Kielcach, gdzie po odbyciu studiów filozoficzno-teologicznych w 1937 r. przyjął święcenia kapłańskie. Potem skierowany został na studia prawa kanonicznego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie w 1939 roku uzyskał licencjat. Aresztowany w 1939 r. przez gestapo w konwiktach KUL wraz z grupą księży, studentów i profesorów był więziony na Zamku Lubelskim. W wigilię Bożego Narodzenia 1939 r. był tu świadkiem rozstrzelania

10 zakładników a wśród nich dwóch profesorów KUL-u Czesława Martyniaka i ks. Michała Niechaja. W dniu 31 marca 1940 r. na interwencję ambasadora amerykańskiego (bo w tym kraju się urodził) został zwolniony z więzienia. Potrafił wówczas połączyć pracę duszpasterską w parafiach w Skalmierzycach (X. 1939), w Pińczowie (od 15. V. 1940-10. XII. 1940) i Proszowicach (11. XII. 1940-15. III. 1945) z działalnością konspiracyjną w tamtejszym rejonie, jak w Proszowicach, Klimontowie, Szczytnikach i Kowarach. Organizował tajne nauczanie i sam uczył matematyki i łaciny. W jego mieszkaniu składali uczniowie egzaminy doroczne przed komisją specjalnie do tego powołaną przez Kuratorium z Krakowa, której przewodniczył prof. Kulpa. Efektem tej tajnej edukacji było utworzenie w 1945 r. gimnazjum w Proszowicach. Od 1941 r. był żołnierzem AK. W jego mieszkaniu na wikariacie ulokował się także sztab 106 DP AK z dowódcą płk. Leopoldem Bochnakiem na czele. W tych też Proszowicach założył istniejący do dzisiaj szpital, który pełnił wówczas funkcję zakonspirowanego szpitala AK; tam też zorganizował także prosperującą do dzisiaj Spółdzielnię Spożywców. Za swoją działalność ks. J. Rybczyk był dwukrotnie zamieszczony przez gestapo (1942 i 1943) na liście osób przeznaczonych do aresztowania. Równocześnie kontynuował studia na tajnym studium prawa kanonicznego w Kielcach, które z ramienia KUL zostało tutaj zorganizowane przez ks. prof. Piotra Kałwę. Tutaj ukończył trzeci rok studiów i uzyskał dyplom magistra prawa kanonicznego. W 1945 r. na podstawie pracy „Zezwolenie rodziców przy małżeństwie nieletnich dzieci w rozwoju historycznym” (wyd. w 1949 r.) uzyskał stopień doktora kanonicznego na KUL. W latach 1946-1947 przebywał w Rzymie gdzie odbywał studium Roty Rzymskiej i studium administracyjne. Po powrocie do kraju powołany został w czerwcu 1947 r. na stanowisko zastępcy profesora na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL. Nie uzyskał jednak wtedy zgody swego biskupa na opuszczenie Kielc i podjął pracę w Kurii Biskupiej w Kielcach, gdzie pełnił kolejno funkcje notariusza (1946), kanclerza (1947-1950), radcy kurialnego, promotora sprawiedliwości i redaktora „Kieleckiego Przeglądu Diecezjalnego”.

Wspomniane wykłady na KUL rozpoczął ale już za zgodą

swego ordynariusza — w 1949/1950, dojeżdżając z Kielc. Od 1950 r. przechodzi na pełen etat pracownika KUL i zamieszkuje na stałe w Lublinie. W listopadzie otworzył swój przewód habilitacyjny. W międzyczasie jednak został aresztowany. Dopiero po czteroletniej przerwie we wrześniu 1955 r. ukończył przewód habilitacyjny, a zatwierdzenie uchwały Rady Wydziału przez CKK uzyskał 20. XII 1956 r. po „wydarzeniach październikowych”. Dnia 14 kwietnia 1971 r. uzyskał zatwierdzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla uchwały senatu KUL z dnia 26. VI 1970 o nadaniu tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego i powołaniu go na stanowisko przy katedrze tekstu prawa kanonicznego.

W pracy naukowej koncentrował się na problematyce prawa małżeńskiego oraz prawa beneficjalnego i osobowego. Wniósł także cenny wkład do prac prowadzonych przez Papieską Komisję ds. Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego. W 1967 roku został powołany do tej komisji w charakterze konsultora, jako przedstawiciel polskich kanonistów.

W latach 1949-1982 na Wydziale Prawa Kanonicznego KUL prowadził wykłady z prawa małżeńskiego, prawa o urządach, beneficjach i majątku kościelnym, prawa o sakramentach, prawa o duchowieństwie a ponadto na Wydziale Teologii KUL (kurs zwyczajny B) wykładał zarys całego prawa kanonicznego. Jednocześnie prowadził wykłady i seminarium na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, będąc także członkiem Rady tego wydziału.

Pod jego kierunkiem napisano 37 prac magisterskich i 19 rozpraw doktorskich, trzech spośród jego seminarzystów uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego, jeden jest profesorem nadzwyczajnym.

W 1959 r. został mianowany szambelanem papieskim, a w 1963 r. prałatem domowym Jego Świątobliwości.

W latach 1956-1961 pełnił funkcję prorektora, a następnie przez dwadzieścia lat był wybierany na dziekana i prodziekana Wydziału Prawa Kanonicznego. Udzielał się aktywnie w Zarządzie Towarzystwa Przyjaciół KUL. Zawsze oddany młodzieży, był jej wiernym przyjacielem i niestrudzonym organizatorem przeróżnych form pomocy finansowej. Znany był nie tylko z amatorskiego uprawiania

sportu, ale i z wiernego kibicowania wielkim imprezom sportowym.

Był autorem wielu publikacji naukowych.

Uchwałą Rady Państwa został w 1973 r. odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Doc. dr med.

ALEKSANDRA DURSKA-ZAKRZEWSKA⁷

(1913-1985)

Aleksandra Durska urodziła się 5 czerwca 1913 roku w Pleszewie. W tutejszych szkołach uczyła się do stycznia 1929 r., była wychowanką Gimnazjum pleszewskiego. Dalszą naukę kontynuowała w Ostrowie, gdzie też uzyskała świadectwo dojrzałości. Potem podjęła studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego, które ukończyła w 1938 r. uzyskując dyplom lekarza.

W czasie okupacji przebywała w Warszawie, gdzie zorganizowała w mokotowskim ośrodku zdrowia akcję szczepień ochronnych. W czasie trwania Powstania Warszawskiego zorganizowała w Jabłonnie prowizoryczny szpital, który udzielał pomocy ludności cywilnej i rannym powstańcom. Z obozu przejściowego w Modlinie udało się jej przedostać do Łowicza i stamtąd w kwietniu 1945 roku

Zmarł nagle w Lublinie 29 maja 1983 r. i pochowany został przy licznych udziałach jego uczniów i wychowanków na cmentarzu przy ul. Lipowej.

wróciła do wyzwolonego Poznania. Rozpoczęła wówczas swoją pełną poświęcenia pracę w Klinice Otolaryngologicznej Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie pracowała nieprzerwanie do chwili przejścia na emeryturę w 1983 r. W 1949 r. uzyskała tytuł doktora medycyny, a w 1956 roku habilitowała się uzyskując stopień docenta. Była specjalistą II° w zakresie otolaryngologii. W latach po II wojnie światowej brała czynny udział w organizowaniu od podstaw Kliniki Otolaryngologicznej.

Głównymi tematami naukowymi, którymi się zajmowała były: toczeń, twardziel i ozena. Opracowała jako pierwsza w świecie zjawisko prowokacji odczynu Bordet-Gengou w twardzieli po podaniu streptomycyny.

Na zlecenie Ministerstwa Zdrowia zorganizowała i przez kilkanaście lat prowadziła w Poznańskiej Klinice ośrodek leczenia twardzieli, gdzie leczyli się chorzy z całej Polski. Opracowała schemat leczenia twardzieli streptomycyną, co zostało przyjęte przez wszystkie ośrodki leczenia twardzieli w Polsce i za granicą, a szpitale francuskie w Casablance mają zwyczaj tę metodę leczenia nazywać metodą poznańską.

Rezultaty badań nad leczeniem twardzieli w Klinice Poznańskiej były referowane w Pradze w 1954 r., w Paryżu w 1956 r., w Edynburgu w 1963 r. i tym samym roku ponownie w Czechosłowacji na Zjeździe Otolaryngologów Czeskich w Koszycach. Na Zjeździe Otolaryngologów Niemieckich w Halle w 1969 r., wygłosiła referat dotyczący stanu słuchu i narządu przedsionkowego chorych na twardziel, a leczonych dużymi dawkami streptomycyny.

Opracowała także metodę operacyjnego leczenia ozeny. Wraz ze specjalistą od histopatologii dokonali jako pierwsi prób oceny i wytłumaczenia zjawisk zachodzących w błonie śluzowej nosa po operacjach plastycznych ozeny. Interesowała się także zagadnieniem pourazowych krwotoków z nosa, zwłaszcza takich, które były rezultatem

wypadków komunikacyjnych. Temu też zagadnieniu poświęciła szereg prac.

Przebywając przez kilka miesięcy w Klinice Otolaryngologicznej w Bordeaux, w roku 1957, zapoznała się z metodami operacyjnego leczenia niedosłuchu.

Aktywnie uczestniczyła we wszystkich Zjazdach Otolaryngologicznych w Polsce, a także i zagranicznych — jak w Koszycach — 1963 roku, w Pradze — 1964 r. i w Budapeszcie — 1965 r.

Wybitne zdolności pedagogiczne umożliwiały jej przez wiele lat kierowanie ćwiczeniami dla studentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego AM. Nieraz w zastępstwie kierownika kliniki prowadziła wykłady, egzaminowała studentów, służyła zawsze serdeczną radą i pomocą młodszym kolegom.

Była autorką kilkudziesięciu prac naukowych z laryngologii, oraz nadzwyczaj sumiennym i czułym lekarzem.

Całkowicie poświęcała się chorym, którzy też za to bezgranicznie ją cenili i kochali.

Zawsze nadzwyczaj prawa, miała skryształowane na wskroś poglądy, czemu niejednokrotnie dawała w swoim życiu wyraz.

Wyszkoliła liczne zastępy specjalistów w zakresie laryngologii.

Poślubiła Aleksandra Zakrzewskiego, późniejszego, po II wojnie, światowej klasy laryngologa. Z tego małżeństwa urodził się syn i córka, którzy także poszli w ślady swych Wspaniałych Rodziców, bowiem i dla nich dobro chorego stało się najwyższym prawem.

Doc. dr med. A. Durska-Zakrzewska odznaczona była Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Zasłużonego Nauczyciela PRL. Za swoje badania naukowe uzyskała nagrodę I stopnia Ministra Zdrowia.

W 1983 roku została honorowym członkiem Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego.

Zmarła po krótkiej, ale ciężkiej i nieubłaganej chorobie, niedługo po swym mężu, w dniu 11 czerwca 1985 roku.

Prof. art. MARIAN BOGUSZ⁸ (1920-1980)

Marian Bogusz urodził się 25 marca 1920 roku w Pleszewie. W tutejszym Gimnazjum i Liceum zdał w 1939 roku egzamin dojrzałości. Był ochotnikiem wojny obronnej 1939 roku, a od 1942 r. więźniem obozu w Mauthausen.

Po wojnie, w latach 1946-1948 studiował w Akademii Sztuk Pięknych w pracowniach profesora J. Cybisa i prof. J. Sokołowskiego. Był w latach 1947-1949 współzałożycielem Klubu Młodych Artystów i Naukowców. W 1947 roku jako w pełni ukształtowany artysta bierze udział w pierwszej ogólnopolskiej Wystawie Sztuki Nowoczesnej, prezentującej pierwsze ogólnopolskie konfrontacje poszukiwań twórczych. Niestety była to pierwsza i zarazem ostatnia tego rodzaju wystawa, bowiem wkrótce zapadać zaczęły już decyzje o jedynie tylko słusznym socrealizmie. Marian Bogusz zostaje świadomie wówczas odsunięty i pomijany przez kreatorów tego kierunku.

Właśnie wówczas zbliżył się do teatru realizując nowatorskie scenografie teatralne w Warszawie, Łodzi, Olsztynie i Koszalinie.

W roku 1955 zorganizował twórczą, malarską „Grupę 55”, programowo odmienną od „Arsenału”. Była to próba wyjścia z zablokowanej socrealizmem ścieżki na szeroką drogę możliwości poszukiwań twórczych. Temu miała służyć także otwarta przez M. Bogusza w 1956 r. Galeria Sztuki Nowoczesnej „Krzywe Koło”, która na kilkanaście następnych lat stanie się pierwszą Galerią Polski. Wystawiali tam Stażewski, Gierowski, Dominik, Brzozowski, Makowski, Fijałkowski, a debiutowali Ziemiński, Gostomski i Pniewska.

Marian Bogusz brał udział we wszystkich ważniejszych wystawach krajowych, związanych ze sztuką awangardową. W roku 1961 współorganizował i brał udział w wystawie „Konfrontacje” w Galerii Sztuki Nowoczesnej. Brał udział w takich wystawach zagranicznych jak, w 1956 roku w Berlinie, Belgradzie, Zagrzebiu i Skopje, w 1958 roku w Monachium, Bonn, Wenecji i w Genewie, w 1961 w Waszyngtonie, w 1962 w Kopenhadze, w 1963 w Sydney, a w 1965 r. w Monako.

Od 1959 roku był członkiem honorowym „Ring Bildener Kunstler” Wuppertal. Był współinicjatorem I Międzynarodowego Pleneru w Osiekach (1963) i Biennale Form Przestrzennych w Elblągu (1965) oraz inicjatorem licznych sympozjów i akcji plastycznych w całym kraju i poza granicami. Uczestniczył w sympozjum rzeźbiarskim w Aalborgu (Dania 1967), w międzynarodowym sympozjum malarskim w Eisenstadt (Austria) oraz w Roudnicach i Morawanach (CSSR, 1970 r.) i Sympozjum Urbanum w Norymberdze (RFN, 1971).

Na VII Festiwalu Polskiego Malarstwa Współczesnego w Szczecinie (1974) otrzymał Grand Prix Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Jego prace znajdują się w zbiorach muzeów polskich oraz w Czechosłowacji, Jugosławii, Szwecji, Szwajcarii, RFN i USA, jak również w wielu kolekcjach prywatnych w kraju i zagranicą.

Marian Bogusz doskonalił swój warsztat. Zauważalny w jego malarstwie rytm i kierunek zmian poszczególnych cykli malarskich nie wynikał z raz ustalonych założeń ale ze świadomości zmian zachodzących w sztuce. O otwartości jego sztuki świadczy i to, że bywały momenty, w których atakował malarstwo, w tym również własne. Nigdy nie zajmował jednak stanowiska skrajnego.

W swej twórczości przeprowadzał pewne akty destrukcyjne w stosunku do obrazu, ale i koncentrował różnorodne strefy i elementy plastyczne wprowadzane do swej twórczości. Wyodrębnienie tych elementów nie jest możliwe, ale one są, występują np. w obecności pewnych cech wziętych prosto z surrealizmu, czy w postaci pewnych konstrukcji geometrycznych, a także „pop-artu”, „tableau objet”, „colage’u”, „ambalazu”, i nowego konstruktywizmu sztuki „optycznej”.

W roku 1967 pisał M. Bogusz „W sztuce nie liczą się polne, sentymentalne, prymitywnie wydeptane, liryczne westchnieniowe ścieżki. Liczą się autostrady”.

Czym były dla niego te „autostrady” wiodące ku przyszłości? Podkreślał stale, że interesuje go wyłącznie droga wytyczona przez światową i polską awangardę. Sam należał do grona odważnych i zaskakujących eksperymentatorów, więcej nawet: był w Polsce jednym z głównych reprezentantów tej bezkompromisowej postawy. W latach 70-tych powstały obrazy malowane farbą akrylową na aluminiowej blasze. Niektóre z nich eksponował w Warszawie w 1977 roku w Galerii „Zapiecek”.

Malarstwo Mariana Bogusza nigdy nie było eklektyczne, ale tak jak on sam, było zawsze niezależne i niekonwencjonalne.

Na rok przed śmiercią przysłał do Dyrekcji Liceum Ogólnokształcącego im. St. Staszica, w związku z przypadającym wówczas 60-leciem polskiej szkoły średniej, projekt pamiątkowego znaczka absolwenta. Do dnia dzisiejszego ów projekt oglądać można w Izbie Tradycji Szkoły.

Światowej sławy artysta — malarz zmarł 2 lutego 1980 roku w Warszawie.

Po jego śmierci grono przyjaciół artysty wraz z kierownictwem Muzeum Narodowego w Poznaniu przygotowało wystawę — która była najpełniejszym przeglądem jego dokonań artystycznych. Otwarcie wystawy odbyło się jesienią 1981 roku.

W 1987 roku wdowa po Marianie Boguszu Pani Eulalia Boguszowa zdecydowała się na wspaniały gest pod adresem liceum pleszewskiego.

Podarowała bowiem szkole obraz przedstawiający projekt gobelinu „Jan Kochanowski”. Dlatego w tym miejscu niech będzie wolno autorowi niniejszego opracowania w im. Dyrekcji Liceum, gimnazjalistów i wszystkich Pleszewian podziękować PT Eulalii Boguszowej i zapewnić, że obraz

ów, tak jak i retrospektywna kolekcja rysunku i malarstwa w zbiorach Muzeum Regionalnego w Pleszewie znajdują szczególnie ważne miejsce i otaczane będą największą troską i uznaniem.

PRZYPISY

1. „Profesor dr Józef Górski”, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1974 z. 3 s. 1-4.
J. Górski, Wspomnienia pleszewskie z lat 1919-1823.
2. Kto jest kim w Polsce 1934. Informator biograficzny. W-wa 1984 s. 1119-1120.
Informacja A. E. Wąsiewiczów (Izba Tradycji Szkoły LO w Pleszewie).
Wspomnienia Ireny Juraszowej (siostry prof. A. Zakrzewskiego), (ITS w LO).
3. A. Szymański, 60 lat Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. S. Staszica w Pleszewie. Pleszew 1979 s. 23-24.
4. Otolaryngologia kliniczna, W-wa 1981 (własność córki profesora).
5. Życiorys pisany przez Z. Karczewską-Markiewicz (maszynopis w ITS). Relacja J. Wojcieszka (w posiadaniu autora).
6. J. Krukowski, Ksiądz profesor Józef Rybczyk, Roczniki Teologiczno-Kanoniczne, t. XXIX, z. 5, Lublin 1982, s. 5-10.
Kto jest kim, dt. cyt. s. 832-833.
7. Z. Szmeja, Wspomnienia pośmiertne o doc. dr med. Aleksandrze Durskiej-Zakrzewskiej, Otolaryngologia Polska, Polish Journal of Otolaryngology, t. XI, nr 5, 1986, s. 393-394.
Wspomnienia dr Anny Wąsiewiczowej (ITS w LO).
8. Katalog wystawy — Marian Bogusz 1920-1980, Poznań 1982, B. Wojciechowska, Bogusz i galeria „Krzywe Koło”, s. 71-80, s. 131-132 wymienione wystawy.
W. Borowski, Marian Bogusz, Galeria sztuki nowoczesnej, W-wa 1955. I. Kamiński, Bogusz mówi, s. 28-32, R. Wojna, Marian Bogusz — człowiek wierny swojej prawdzie, s. 33-36, Sztuka 2-3, 1984. J. Werbanowski, Krzywe Koło, Sztuka 2, 1986 s. 22-23.